

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Curet vt attentum habeat auditorem. cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

stigatio, vt alibi tetigimus. Iunabit præterea considera-
tio peccatorum populi, vt Christus videns ciuitatem fleuit
super illam, dicens, Si cognouisses & tu. Item videns viola-
tum templum, zelo exarsit, sic Esdras ad Deum orauit, &
Elias ex eodem zelo, qui natus est ex peccatorum considera-
tione, & iniuria Dei; spes fructus & conuersionis animarum
vim dabit spiritui. In Eliseo per melodiam & psalterem, spiri-
tum prophetiæ suscitauit Deus, sic musica deuota disponit
aliquando animam; lectio item librorum spiritualium, ad
hunc feruorem in nobis excitandum, emolumento erit, vt le-
gere Chryostomum, Bernardum, Soliloquia D. Augustini, ope-
ra Ludouici Granatenfis; sed omnino deuitet libros verbo-
sos, curiosos, ac vaniloquentiæ deditos, ne quid sibi de hac
pice adhereat, quod est facillimum. Ad hæc auferenda sunt
quæ spiritum extinguunt, vt sunt Ambitionis spiritus, & ho-
norum ac rerum temporalium cupiditas. Rursum quædam
vita mollis, dum delicatè corpus nutrimus, & sensuum oble-
tamenta sectamur. Præterea qui diuinum hunc ardorem
concupere velit, otiosis in colloquijs non immoretur, nam hæc
spiritum fugant, neque in negotijs quæ non sint spiritualia,
neque in frequenti hominum consuetudine, quia hæc animum
auocant à Spiritu, & distrahunt. Denique qui anhelat ad fer-
uorem spiritus in dicendo, frustra nititur, nisi verè cum spi-
ritu vitam gerat, & rebus spiritualibus sedulò sit addictus.
Nam in his qui verè non sunt tales, feruor ille aduentitius,
qui aliquando apparet, est affectatus, non sincerus, nec verè
spiritualis, extrinsecus agitatur Concionatoris voces, & au-
res verberat Auditorum, sed neque horum, neque illius ani-
mas penetrat.

Curet vt attentum habeat Auditorem. Cap. IX.

Quod attinet ad ipsos Auditores etiam aliqua occurrunt
admonenda, præter ea, quæ alibi posita sunt. Inter quæ
illud primo loco dicamus, vt curet Orator noster attentum,
semper habere Auditorem; non enim solum in exordijs id
præstare oportet, sed magis adhuc inter dicendum. Imò ve-
rò tenenda est Ciceronis regula, præcepta principiorum in
tota oratione seruanda esse; nam & beneuolum, inquit, Audi-
torem facilius facere potero, cum sum in cursu orationis,
quàm cum omnia sunt inaudita. Docilem autem, non cum

Luc. 19.

2. Esdr. 1.

4. Reg. 3.

Impedimēta
feruoris.Prudentia
erga Audi-
tores.

2. de Orat.

Qq 2 polli-

- polliceor me demonstraturum, sed cum doceo, & explano, Attentum verò crebrò tota acione excitandis mentibus, non ita prima denunciatione facere possumus. Docet idem cum
- 3. Rhet. c. 14.** Cicerone Aristoteles in cursu nimirum orationis, cum Auditores attentis parum animis adstant, renouandam tunc esse attentionem. Scripturæ item sacræ sapè dociles, attentosq;
- Job. c. 33. & 36.** Auditores faciunt. Audi igitur Iob eloquia mea, & omnes sermones meos, sustine me paululum, & indicabo tibi. Christus etiam clamans dicebat, qui habet aures audiendi audiat. Et iterum: Audite & intelligite. De qua attentione
- Luc. 8.** perpetuò in concione conseruanda. Gregor. Verba quæ Doctor loquitur in libro scribere, est Auditorum suorum mentibus attentè commendare, quasi scribere volebat, Dominus quæ dixerat, quando dicebat, mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis.] Et exponens illa verba Samuelis, Stare & iudicio contendam. Stare, ait, Auditoribus est intentionem mentis ad verbum Prædicatoris erigere, meritò ergo stare præcipiuntur, quia Doctor nihil exhortando proficit, si Auditor mentem ad ea, quæ loquitur non intendit.]

Quomodo
attentio con-
seruetur.

Conseruatur autem attentio, & renouatur, si serio, si cum spiritus seruore, si iucundus, & efficax in dicendo, agendoq; sit qui loquitur; si familiari sermone, vt supra diximus, vtatur. Quidam enim ita agunt in pulpito, ac si non esset sermo ad præsentem, ita toti sunt in declamationibus, quasi sese in solitudine, vel in maris littore clamando exercerent, adeò vt ne vultum quidem ad Auditores conuertant. Poterit aliquando attentos sibi reddere si eos moneat, cum res aliqua maximè utilis dicenda sit, si cum admiratione alicuius rei inexpectatæ, ac magnæ, narrationem proponat: Transitiones etiam valent plurimum ad hanc animi attentionem renouandam. Nonnumquam conuertat se ad Deum per apostrophem, eius opem implorando, vt ipse Auditorum paret corda, & illustret mentes, cum res est magni ponderis: hæ planè collocationes inter concionandum non solum attentionem excitant, sed etiam Auditores mouent, vt rebus se obediens præbeant. Quintilianus, Nemo, ait, miratur poetas maximos sapè fecisse, vt non solum initijs operum, sed etiam longius prouecti, cum aliquis grauior locus tractandus erat, repeterent vota, & noua precatione vterentur. Quanto id melius nostri Concionatores facere debent, vt diffisi proprio ingenio, cæleste numen implorent, non solum initio, sed cum aliquid

In probe.
lib. 4.

aliquid graue sunt explicaturi ; & mirum est dictu quantum profit hac obseruatio , quod etiam Ethnici Oratores facere solent . Aliquando interroget ipsemet Auditores , aliquando suspendat sermonem tacito quodam silentio , quo magis Auditor , attentis auribus quid sit dicendum expectet . In vniuersum oratio distincta , partitaq; & variata , multum ad attentionem facit , cum capita non admodum communia sunt , & vno absoluto ad alterum quasi nouo spiritu transitur ; & disputationi narrationes & mores , affe&usq; nunc lenes , nunc vehementes , cum vocis ac gestuum mutatione apte miscentur ; nam tenor aquabilis non aures modo fatigat , sed & somnum inducit . Sit excitatus , vigeat , agatq; Orator , qui experrectam , attentamq; ac semper quasi recentem concionem cupit . Cum Auditor ostendit se non libenter audire , bonum est consilium , Augustini , Sæpè sit , inquit , vt qui primò libenter audiebat , vel audiendo , vel stando fatigatus , non iam laudans , sed oscitans labia diducat , & se abire velle etiã inuitus ostendat , quod vbi senserimus , aut renouare oportet eius animum , dicendo aliquid honesta hilaritate conditum , & aptum rei de qua agitur , vel aliquid valdè mirandum , & stupendum , modo breue sit , maximè si extra ordinem inseritur , ne morbum fastidij , cui subuenire volumus etiam auget ipsa medicina .] Et rursùm ibidem : Cum Auditor , inquit , non attendit , dicatur aliquid contra incidentes cogitationes sæcularium negociorum , aut hilari , aut tristi modo , vt si ipsa sunt quæ mentem occupauerant , cedant quasi nominatim accusata .] Addamus his quasi corollaria quædam . Primum , vt dum concio habetur , ne attentio aliunde impediatur , semper adsit in templo aliquis , cui ea cura demandata sit , vt si quid strepitus , aut turba cooriat , cohibeat , curetq; vt omnes quieti sint , & locum ad sedendum habeant . Clemens hoc docet Diaconi fuisse munus , speculari ne quis murmurare obstreperet . Hoc videtur esse quod in Num. dicitur , 8. c. 11. Leuitarum officium erat populum componere . Secundum , ne suggestum sit plus iusto super Auditores elatum , nam cum maximè referat , vt Concionator quasi familiariter populum alloquatur , cum nimis est Auditore superior , experientia conficit , magis se ad declamatorium quemdam cantum , quam ad actionem seriam , & familiari persimilem sese accomodare . Neque illud displicet , quod Augustinus ibidem in Instructio- ne Catechumenorum admonet etiam in Concionibus seruetur ,

Q9 3 tur ,

Concilio
audire

Lib. de ca-
tech. rud. c.
18.

Const. lib.
8. c. 11.
Num. 18.

Concion's breuitas .

itur, curandum vt Auditores in audienda concione sedeant, ne stando defatigati, vel recedant, vel non attendant . Postremo ad attentionem facit plurimum Breuitas concionis, quæ Concionatori summæ esse cura debet . Certum quippe est omnibus breuitatem esse gratissimam ; nam eos qui libenter audiunt ipsa fames non expleta delectat, cæteros autem longitudo ad tædium vsque defatigat . Qui nimium prolixi sunt, eo etiam sunt odiosi, quod abuti videntur Auditorum patientia . Diuus Franciscus hortatur suos, vt cum breuitate sermonis loquantur, ac re ipsa constat grauatè ad eos audientes adiri, qui horam dicendo excedunt . Persuadeat ergo sibi Concionator, vix se posse persuadere quicquam his, qui non æquo animo, & sine quadam auiditate verbum Dei auscultant, sermonis quippe fatieras (inquit Nazianz.) non minus auribus inimica est, quam immodicus cibus corpori . Atqui copia ciborum ingesta, & satietatem, & nauisem parit; alimenta quæ non redundant, tum sumuntur auditi, tum salubrius concoquantur.] Propterea ex omnibus quæ in presenti succurrunt, seligat optima quæq; alijs in aliud tempus reiectis, vt qui dono mitteret amico fructus, non tam curaret copiam, quàm vt eximij essent, & vtilis, ac gustui grati, licet pauciores, verum est tamen pro varijs Dei donis, & cuiusq; in dicendo vi, vnum, idemq; spatium vni esse prolixius, quàm alteri, & posse alios alijs melius, ac diutius concionem attentam habere ; semper tamen consultius est, vt cum fame discat Auditor, sic enim fiet, vt audita commodius retineat, & libentius redeat . August. item his qui multa habent proponenda populo hoc dat consilium . Eligantur, ait, quedam mirabiliora, quæ suauius audiuntur (intelligo ego modo sint vtiliora) & hæc tamquam inuolucris ostèdere, statimq; à conspectu abripere non oportet, sed aliquantulum morando, quæ si resoluere, & expandere inspicienda atque miranda animis Auditorum . Cætera verò celeri percursione miscendo contextere, ita fiet, vt illa quæ maximè commendari volumus, magis emineant, nec ad ea fatigatus perueniat, quem narrando volumus excitare, nec illius memoria confundatur, quem docendo debemus instruere.]

Orat. in S. Bapt. init.

De catech. rud. 3.

Libere